

Německé tábory na okupovaném území Polska v letech 1939 až 1945

První tábory

V rámci přepadnutí Polska v září 1939 hodlalo hitlerovské Německo zničit nejen polský stát, ale i polský národ. Poláci, kteří pracovali ve prospěch polské státnosti, měli být vyvražděni a ostatní měli být zotročeni. Pro uskutečnění těchto plánů zřizoval agresor na polském území tábory již od samotného začátku okupace.

Jako první vznikly již v říjnu roku 1939 tzv. **provizorní koncentrační tábory**. Založila je v Poznani (Konzentrationslager Posen - Fort VII) a v Lodži-Radogoszcz (Konzentrationslager Radogosch) německá bezpečnostní policie, která vstoupila na polské území. V těchto táborech byli umístováni Poláci, kteří organizovali nebo mohli organizovat odpor civilního obyvatelstva proti německým agresorům

Téměř paralelně zřizovala německá policie **prozatímní tábory pro civilní zajatce a internační tábory** určené k věznění Poláků. Takové tábory vznikly mj. v Inowrocławiu (Übergangslager in Hohensalza), v Działdowě (Durchgangslager für polnische Zivilgefangene in Soldau), Gdyni (Internierungslager Gotenhafen), Gdaňsku (Übergangslager Danzig-Victoria), Sztutowě (Zivilgefangenenlager Stutthof), Bydhošti (Internierungslager Bromberg).

... bylo v nich uvězněno více než 100 tisíc Poláků (...) byli zastřeleni na 196 hromadných popravištích.

Během několika měsíců fungování bylo v provizorních koncentračních táborech, táborech pro polské civilní zajatce a internačních táborech uvězněno více než 100 tisíc Poláků. Jejich osudy byly tragické: po krutých výsleších byli zastřeleni na 196 hromadných popravištích, zejména v lesích, např. Piaśnickich u Wejherowa, Szpęgawskich u Starogardu Gdaňského, Kaliskich u Kartuz, Barbarka u Toruně, Dopiewca u Poznaně, Łagiewnickich a Lućmierskich u Lodže

Koncentrační tábory

... naplňoval se v nich program vyhlazení Židů a také likvidace konkrétních skupin vězňů.

Na okupovaném území Polska zřizovali němečtí agresori rovněž **koncentrační tábory**. Okupanti zřídili první koncentrační tábor na území Polska, určený pro 30 tisíc vězňů, v květnu 1940 v Osvětimi; jednalo se o KL Auschwitz. Byl zřízen v souvislosti s hromadným zatýkáním Poláků, které mělo zabránit rozvoji odbojového hnutí, do kterého se zapojovaly čím dál větší skupiny obyvatelstva. Do konce roku 1940 bylo v táboře uvězněno téměř 8 tisíc Poláků podezřelých z účasti na konspiračních aktivitách. KL Auschwitz měl více než 40 poboček, ve kterých vězni vykonávali nucené práce ve prospěch německých koncernů.

V srpnu 1941 byl zprovozněn další koncentrační tábor: KT Lublin, nazývaný hovorově Majdanek, podle městské části Lublinu, kde byl umístěn. Tábor byl určen pro 25 až 50 tisíc vězňů. V roce 1941 začal taktéž fungovat koncentrační tábor v obci Brzezinka – KL Birkenau, kam byly přemístěny vězeňkyně, které byly doposud zařazeny do mužského tábora KL Auschwitz, a také koncentrační tábor Rogoźnica – KT Gross-Rosen. V lednu 1942 získal statut koncentračního tábora (KT Stutthof) **zvláštní tábor** bezpečnostní policie – Sonderlager Stutthof situovaný v obci Sztutowo u Gdaňsku. Prvními vězni tohoto tábora byli členové odboje z Pomořanska. KT Stutthof a KT Gross-Rosen měly 119 poboček na území okupovaného Polska a více než deset poboček ve východním Prusku, v Čechách a v Německu. Vězni pracovali zpravidla při výstavbě silnic a v továrnách na zbraně.

Posádky koncentračních táborů tvořili **příslušníci SS**. Funkce v táborových dílnách, skladech a kancelářích zastávali němečtí kriminální vězni, posílaní z táborů, které vznikly na území Německa.

V následujících letech války a okupace rozšířily úřady Třetí říše úkoly koncentračních táborů, zřízených na polském území. Tyto tábory sloužily k nucené izolaci; byl v nich naplňován program vyhlazování Židů a také vyhlazování definovaných skupin vězňů

První skupinu, která byla poslána (ke konci roku 1941) do KL Auschwitz k vyhlazení, tvořili **sovětští zajatci**. 10 tisíc zajatců bylo umřeno hladem.

Do KL Auschwitz byli taktéž za účelem vyhlazení sváženi Rómové z celé Evropy. Ve speciálně vyčleněné části tábora byly umisťovány celé romské rodiny, které byly následně vražděny v plynových komorách.

Od roku 1942, kdy Němci začali uskutečňovat program vyhlazení Židů (tzv. konečné řešení židovské otázky: „Endlösung der Judenfrage“), byly zahájeny transporty židovského obyvatelstva z celé Evropy do KL Auschwitz. Po příchodu do tábora byli Židé vražděni použitím Cyklonu B nebo výfukových zplodin. Během 24 hodin bylo možné usmrtit plynem a spálit v krematoriích cca 9 tisíc osob. Židovské obyvatelstvo z okupované Evropy bylo transportováno k vyhlazení do KT Lublin, KT

Vyhlazovací tábory

Němci začali uskutečňovat program vyhlazení Židů (...) během 24 hodin bylo možné usmrtit plynem a spálit v krematoriích cca 9 tisíc osob.

Kromě **koncentračních táborů**, ve kterých byl realizován program vyhlazování, zřídili okupanti na polském území **vyhlazovací tábory**. První z nich byl založen v prosinci 1941 v Chełmnu nad Nerem (SS-Sonderkommando Kulmhof); nacházel se na území včleněném do Říše. Další tábory vznikly v roce 1942 v lokalitách Bežec, Sobibór a Treblinka. Posádky těchto táborů byly tvořeny příslušníky SS. Okupanti zřizovali **vyhlazovací tábory** za účelem likvidace židovského obyvatelstva žijícího v Evropě. Bylo v nich taktéž vražděno romské obyvatelstvo, **sovětští zajatci**, a občas i Poláci.

První transporty s židovskými obyvateli přijely do vyhlazovacího tábora Kulmhof z Povartí (Warthegau). Oběti byly naháněny do nákladních vozidel, tj. do mobilních plynových komor, kam byly přiváděny zplodiny z výfuků. Těla zavražděných se vyvážela do nedalekého lesa a páčila na dřevěných hranicích. K dalším obětem patřily děti z polských rodin z oblasti Zamość a Poláci z ústavů sociální péče v Lodži a Włocławku. V Kulmhofu zahynuli rovněž Židé z Německa, Rakouska, Belgie, Francie a Nizozemí a také sovětští zajatci. Celkem v tomto táboře němečtí okupanti zavraždili 200 až 300 tisíc osob.

První transporty do **vyhlazovacích táborů** Bežec a Sobibór, založených ve východní části okupovaného Polska, přivážely židovské obyvatelstvo z ghett jižních a východních distriktů **Generálního Gouvernementu**, tj. z lubelského, krakovského, radomského a haličského distriktu. Další transporty přijížděly z Německa, Rakouska, Belgie, Čech, Dánska, Francie, Nizozemí, Norska, Rumunska, Maďarska a SSSR.

Do tábora Bežec byly přiváženi také Poláci z haličského distriktu, zejména ze Lvova; do tábora Sobibór směřovaly transporty polských dětí z oblasti Zamość. Celkem bylo v táboře Bežec zavražděno cca 600 tisíc, a v Sobiboru 170 až cca 250 tisíc Židů.

Vyhlazovací tábor Treblinka, založený na severu Mazovska, sloužil k vyhlazování židovského obyvatelstva deportovaného z varšavského ghetta a také z ghett zřízených okupanty v dalších městech varšavského distriktu a z oblasti Białystok. Byli sem přiváženi také Židé z Německa, Rakouska, Belgie, Francie, Řecka, Jugoslávie a SSSR. Celkem v tomto táboře zavraždili Němci 750 až 900 tisíc Židů.

Vyhlažovací tábory byly zrušeny na podzim roku 1943 a v prvních měsících roku 1944. Byly rozebrány plynové komory, zbořeny baráky, a táborové areály byly zorány a posety trávou.

Ostatní kategorie táborů

Vyhlažovací tábory, koncentrační tábory a další tábory bezpečnostní policie nepředstavují úplný výčet všech kategorií táborů zřízených německými okupanty na polském území. Kromě táborů podřízených bezpečnostní policii byly zřízeny tisíce táborů spadajících do působnosti civilních mocenských orgánů. Jednalo se o **prozatímní přesídlenecké tábory, tábory pro nuceně nasazené a trestanecké tábory**.

Nejpočetnější skupinou byly tábory pro nuceně nasazené, které sloužily k využívání lidských zdrojů Polska. První takové tábory vznikly na přelomu let 1939 a 1940. Jednalo se o pracovní tábory pro Židy. Tyto tábory byly rušeny postupně v letech 1942 až 1944, v době vyhlazování židovského obyvatelstva.

Pro Poláky zřizovali okupanti od prosince 1940 zvláštní tábory pro nuceně nasazené. Lidé uvězněni v těchto táborech pracovali při výstavbě silnic a říčních hrází, obdělávali půdu, prováděli regulační, meliorační a opevňovací práce. V těchto táborech panovala vysoká úmrtnost způsobená primitivními, nehygienickými životními podmínkami, podvýživou, těžkou prací a terorem. Tábory pro nuceně nasazené Poláky fungovaly do roku 1945

Do prozatímních přesídleneckých táborů bylo posíláno polské obyvatelstvo z polského území, které mělo být podrobeno celkové germanizaci. Rodiny byly v těchto táborech rozdělovány. Mladí a schopní byli posíláni na nucené práce do Říše. Staří a nemocní lidé a děti zůstávali v táborech. V rámci pětileté vysídlovací akce němečtí okupanti v těchto táborech věznili více než 1,2 mil. Poláků.

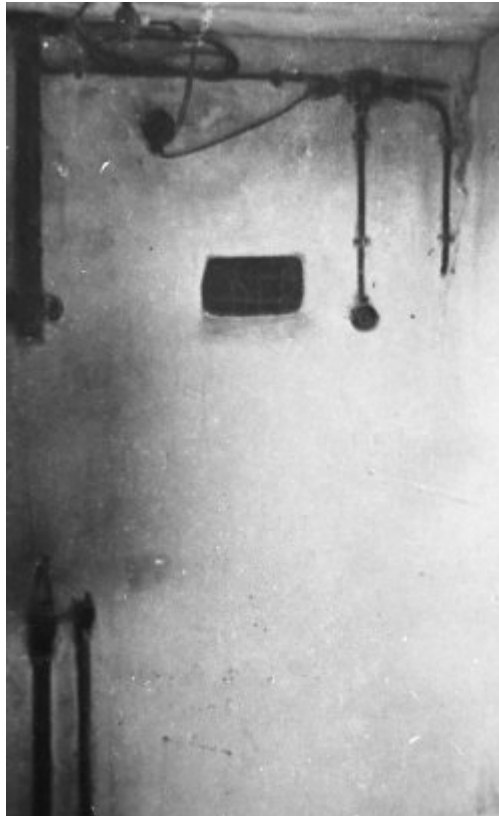
Zvláštní kategorii tvořily trestanecké tábory. V těchto táborech probíhal výkon trestu spojený s prací.

dr Maria Wardzyńska

Koncentrační tábory

Hromady pytlů s vlasy žen zavražděných v KL Auschwitz-Birkenau. Němci vlasy zabalili a připravili k expedici pro průmyslové účely; 1945, po osvobození tábora

Majdanek (KT Lublin) - místnost před plynovou komorou se zařízením pro zapojování lahví s plynem. Okénkem ve zdi bylo možné pozorovat průběh plynování. (AIPN)

Majdanek (KT Lublin) po osvobození v roce 1944. Vnitřek krematorijní pece se spálenými lidskými ostatky. (AIPN)

Majdanek (KT Lublin) - zuhelnatělé tělesné ostatky ležící u krematorijních pecí; červenec 1944, po osvobození tábora. (AIPN)

Majdanek (KT Lublin) - zuhelnatělé tělesné ostatky ležící u krematorijních pecí; červenec 1944, po osvobození tábora. (AIPN)

Jeden z hrobů objevených v rámci exhumačních prací v areálu tábora Majdanek (KT Lublin); podzim 1944 (AIPN)

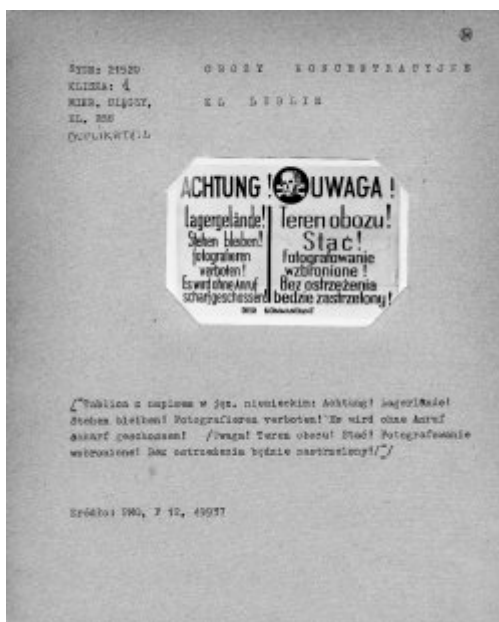
Majdanek (KT Lublin) - lebky a kosti obětí objevené v rámci exhumačních prací; podzim 1944 (AIPN)

Majdanek (KT Lublin) - vykopané tělesné ostatky vězňů; srpen 1944 (AIPN)

Hromadná poprava v KT Stutthof. (AIPN)

Cedule s nápisem v německém a polském jazyce informující o zákazu fotografování pod hrozbou zastřelení. Cedule s takovým obsahem byly umísťovány na oplocení koncentračních táborů. Němcům se jednalo o to, aby se informace o koncentračních táborech nedostaly na veřejnost. (AIPN)

KT Stutthof – smrk, na kterém byli vězni popravováni oběšením; druhá polovina čtyřicátých let. (AIPN)

Nejstarší synové Maxe Paulyho, velitele KT Stutthof, při hře v areálu tábora; pravděpodobně rok 1942 (AIPN)

Max Pauly, velitel KT Stutthof, s manželkou a dětmi před domem v Gdaňsku-Wrzeszcz; mezi léty 1939 a 1942. (AIPN)

Přechodný tábor v obci Żabików u Poznań – těla osob zastřelených, a následně spálených Němci během evakuace tábora; leden 1945 po osvobození tábora. (AIPN)

Kopiec popiołów z krematorium na terenie obozu zagłady w Treblince. (IPN)

Hromada popela z krematoria v areálu vyhlazovacího tábora Treblinka. (AIPN)

KL Auschwitz-Birkenau - vězenkyně uvnitř baráku; 1945. (AIPN)

Vstupní brána do KL Auschwitz-Birkenau; leden 1945. (AIPN)